

aquell petit *Art* és d'un deixeble i no del mestre, potser un deixeble tardà. Sembla que aquesta acc. se li contagià a *soberg* del ll. clàssic *superbus* ja en temps renaixentistes.

A penes rovellat en els segles baixos: car es va usar bastant contra els Tercios castellans en la imminència de la guerra nacional, en què es prohibia que los «provincials» «provocats per los soldats no pugan posar mà a les spases --- ni encara en los casos que obligan a prompte satisfacció, per propulsar una *sobergaria* o evitar un desonor o majors danys; o los és estat *soberch*: que més pròpiament defensa com se trau de las paraulas», dietari munic. de Bna. 1-IX-1632. Ha restat popular en part del territori, i fins vulgar; i altrament vigorós en la llengua escrita, ja en els primers escr. Renaix., de totes les zones del domini lingüístic, i des del principi.

«Varen encendre uns *soberchs* cigarros, que sempre lo Sr. H. tenia, sense comprar-ne may», «Ripoll --- aquell *soberch* monestir», Martí Genís i Aguilar (*Ju-lita*, pp. 86, 18); «Ja 'ls Pyrineus y l'Atlas *soberg* són una serra», *Atl.* IX, 12.1 (original i ed. 1877, per bé que el 1878 sentint-hi excés de sibilants ho canvià en *brancut*); «Ja n'entren en l'hermita dos cavallers: / --- / abdós membruts y grossos, d'ayre *soberch*», MilàF (*Pros B*, v. 22); «Era un goig arruixador i barbre el de perseguir aquells volatils a la carrera --- brollava del cor un clam *soberg*: ---Contra mi, no hi val espai, no hi valen ales», Ruyra (*La Parada*); «un d'aquells carros de la meva dèria --- ja l'animal davant era prop de casa... un *soberg* animal, per cert: era un mul d'una estampa gallardíssima, alt, esparvillat ---», id. (*El primer llustre d'amor*), O. C., 327.18, 340.32.

El mot segueix en ús popular sobretot a les terres del Migjorn. A les muntanyes de La Marina l'he sentit en boca de llauradors i caçaires: «té por de passar calor? Però si hi ha un *pinár mol sobérki!*» Castell-de-Castells (1963). I crec que així, amb *é* es pronuncia pertot (fora del cat. central, on no és gaire popular) «els de Xaló --- són *sobercs* y més toçuts que la bòyra terrera, qualitats per les que són coneguts en tota aquella comarca», «cabuts, toçuts y *sobercs*», «*sobercs* blasons», MGadea (*T. del Xè* I, 33, 243; II, 92). A Menorca 'dur, feixuc': «en dia xafagós d'estiu, un veiet, carregat amb un feix de llenya, pujava un coster; per ajudar-li... allà no hi havia més que cap-amunt ---» (contat per l'amo 'N Bià de Mitjorn Gran), i el que ja he citat s. v. *senabre*, Camps Merc., *Folkl Men* II, 31, 15). A Mallorca això mateix (AMAlcover, *Rond* II, 19) o 'mal-sofert, intolerant': «sempre renyes! Ets ben *soberg*» (*AlcM*), i fins ho usava adverbialment, com exclamà en un moment de sinceritat: «En Fabra --- qui l'ha atacat com l'he atacat jo? No hi ha hagut negú que haja tengut... reguinyols per fer-ho tan tot dret, tan llampant, tan *soberch*» (*BDLC* XI, 1920, 272).

Sobergament s'empra en part amb caràcter superlatiu (dues cites del S. xv, en *DAG* i *AlcM*), o amb el sentit de 'prepotent, tirànic, brutal': «em sembla in-

justa l'acusació que es fa contra la primera generació de la renaixença catalana, pel seu xatonisme. ¿Foren culpables aquells homes de la fosca barbàrie en què trobaren el nostre poble, *sobergament* dominat i pobrè?»», Coromines (*L'Esperit de Finesa*, VI, en *Rev. de Valors* S XIX, 158).

Sobergueria [segle XIII]: «Si hi havia un personer o dos qui, per leugeria de lur seny, o per *sobergaria* de lur moneda ---», *Consolat de Mar* (edició NCI, § 56); «N. S. Déu condemnava a mala mort e dampnada --- aquells qui --- lo regiment del poble giraven en tirania e en *sobergaria*», Eiximenis (*Angels*, § 125) [F. duia l'infern a dintre: per això havien de fotografiar-lo sempre amb ulleres negres i deixar-li que... «posés en òrbita» els seus amics], i d'altres del S. xv en els *DAG* i *AlcM*; «fatsats scriure así al gran Mestre e als baylius, de part dels conselers, com nosaltres ne scrivem al Sr. Rey --- com tots jorns n'avem d'él semblants *sobregaries* ---» [transposició com a Mall.? o més aviat mala interpretació de la sigla de *er*] a. 1436, MuretS (*TemplH*, 437) Tan usual era a València que es va contagiar, quan hi vivia, a l'Arxipreste de Talavera, Mtz. de Toledo, en el seu *Corbacho* de 1436 (ed. PzPastor, 224.15, mal èntès per Steiger i v. Richthofen, *BRAE* x, 167; *ZRPb* LXXII, 110). «Pretenent havie defraudat dit dret --- li haveu fet pagar quinze ducats, cosa inaudita e de mal eximpli, en aqueixa vila, en la qual no s'acustumen fer *sobergaries*» 'abusos de poder', Bna. 1498 (*BABL* XIX, 202).

Soberguejar [c. 1370, Pere III], 'ser més alt materialment': «deven --- les torres del mur ésser axí altes, que per gran torre de fust que fos feta defora --- no ls puxa *soberguejar*», «en alguns casos los pocs *soberguejaven* los molts», Eiximenis (*Dotzèn*, §§ 110, 230) i més cites del S. xiv en el *DAG* A Mallorca molt popular, en la variant vulgar i moderna, de la *r* transposada en síl·laba pretònica: «ésser excessiu» (Moll, *AORBB* III, 70, amb cita de les *Contarelles* del seu mestre), però aquest l'usà també amb els altres matisos corresponents als antics de *soberg*: 'ser balder, més ample del que cal': «Mula --- tu tendràs coixí per llaurar --- sinó de tela de sac i pell, ab sa llana per dedins, i ple de paya, perquè sia blan, i es jou no't *sobragueig*» (*rondalla* manacorina, *BDLC* VII, 148); 'molestar' per als segadors de Lluçmajor (*BDLC* XIV, 208), *sobraguetjar* 'aclaparar' (VIII, 220); *sobraguejar-se* 'esparverar-se, debilitar-se' (XIII, 2); V. a *sobrassada* cita d'AMAlcover.

CULTISMES El clàssic *superbus* fou manllevat en imposar-se el Renaixement, amb el matis més emfàtic del llatí, i en la forma de terminació llatinitzant *superbo* 'insolent': «la dona que és *superba* e que no stima la sua honor ---», JnEsteve (*L'Eleg*, k-2-f); «*superbia*: arrogantia; *superbo*: arrogans», OPou (*ThPu*, 304; id. *DTo*, Belv., Lab.); «Ay adéu, vell Montseny, que des ton alt palau / --- / jo ton *superbo* front coneixia llavors, / com conèixer pogués lo front de mos parents», Aribau (*Oda*, 9); «la llibreria, segons he ohit, també cosa *superba*, per no veure's altra cosa en ella que èbano y cristalls, ab los llibres de marroquí,